

SPIS TREŚCI

Wstęp	13
Introduction	16
Pismo Ojca Świętego Jana Pawła II z dnia 6 grudnia 2002 roku.	
Podziękowanie za książki serii Nauczyciele – Nauczycielom	19
Pismo Ojca Świętego Jana Pawła II z dnia 17 czerwca 2004 roku.	
Podziękowanie za nowe tomy serii Nauczyciele – Nauczycielom	20
Pismo Ojca Świętego Benedykta XVI z dnia 30 czerwca 2009 roku.	
Podziękowanie za kolejne tomy serii Nauczyciele – Nauczycielom	21
<i>Hendekalog inteligenta</i> Leszka Kołakowskiego jako inspiracja	
do rozmyślań czytelnika o... sztuce bycia człowiekiem	22

CZĘŚĆ PIERWSZA

NAUCZYCIELE JAKO POŁAWIACZE PEREŁ

ROZDZIAŁ I

Miłość i przyjaźń: radość, nadzieja, optymizm, dążenie do szczęścia – wartości jako drogi i drogowskazy

Wprowadzenie	27
Wypowiedzi Autorów	28
Urszula Dębska, <i>Aktywność własna podmiotu jako wartość i życiowy drogowskaz</i>	
Barbara Ciszewicz, <i>O potrzebie dobroci...</i>	28
Lidia Wollman, <i>Znaczenie świata wartości w życiu dziecka</i>	30
Małgorzata Znaj, <i>Budowanie cywilizacji miłości</i>	30
Małgorzata Zalewska-Bujak, <i>Globalizacja a świat wartości dziecka</i>	32
Alina Picur, <i>Miłość i przyjaźń, radość, nadzieja, optymizm, chęć bycia</i>	33
<i>szczęśliwym jako drogi i drogowskazy w życiu człowieka</i>	34
Jadwiga Oleksy, <i>Człowiek i szkoła w świecie wartości</i>	35

Urszula Dębska, „Twoja gwiazda przewodnia” – słów kilka o wartościach jako drogowskazach	37
Alina Górniok-Naglik, <i>Miłość, przyjaźń, radość, dążenie do szczęścia</i>	38
Jadwiga Szymaniak, <i>Bądź przyjazny</i>	39
ks. dr Andrzej Mojżeszko, <i>Witraz, przez który świeci słońce</i> (wspomnienie o profesorze matematyki)	40
Anna Zaręba, <i>Dążenie do szczęścia i uszczęśliwianie...</i>	42
Urszula Szuścik, <i>Nauczyciel a świat wartości dziecka</i>	42
Wiesława Korzeniowska, <i>Wartości jako drogi i drogowskazy</i>	44
Antoni Gwizdak, <i>Dobro, prawda i piękno jako podstawy</i> <i>pedagogiki współbycia</i>	45

ROZDZIAŁ II

Sztuka bycia nauczycielem małych dzieci, młodzieży i studentów.

Sztuka, profesja czy „trudny zawód”?

Wprowadzenie	47
Wypowiedzi Autorów	49
Stanisław Bortnowski, <i>Sztuka bycia nauczycielem młodzieży,</i> <i>czyli jak wychowywać?</i>	49
Renata Kozieł, „Mędrzec na scenie” czy „przewodnik stojący z boku”?	54
Lidia Wollman, <i>Sztuka bycia nauczycielem małych dzieci</i>	55
Małgorzata Znaj, <i>Jak realizuję swoje powołanie...</i>	56
Barbara Ciszkiwicz, <i>O nauczycielskim talencie</i>	57
Jadwiga Uchyła-Zroski, <i>Sztuka bycia nauczycielem muzyki</i>	58
Małgorzata Zalewska-Bujak, <i>Nauczyciel wobec nieustającej</i> <i>zmienności świata</i>	59
Ewa Znaj, <i>O sztuce i trudzie bycia nauczycielem małych dzieci</i>	61
Jadwiga Oleksy, <i>Negatywny obraz nauczyciela w komercyjnym przekazie</i>	62
Jerzy Oszełda, <i>Nauczyciel jako przewodnik i inspirator</i>	63
Jolanta Skutnik, <i>Nauczycielstwo jako dawanie odpowiedzi...</i>	64
Antoni Gwizdak, <i>Współbycie i współdziałanie nauczycieli różnych typów</i> <i>szkół i uniwersytetów... Nadzieja, potrzeba czy już rzeczywistość?</i>	65
Beata Oelszlaeger, <i>Nauczycielstwo jako profesja i sztuka</i> <i>współbycia z dziećmi</i>	66
Jadwiga Szymaniak, „Pedagogika zaufania” jako wsparcie <i>dla nauczycieli małych dzieci, młodzieży i studentów</i>	67
Magdalena Glac, <i>Nauczyciel – tylko człowiek... aż człowiek</i>	69
Renata Mikołajczyk, <i>Nauczycielstwo – sztuka, profesja</i> <i>czy trudny zawód...</i>	71
Czesława Manowska, <i>Wszystko zaczyna się od przedszkola...</i>	72

ROZDZIAŁ III

**O kulturze współbycia w rodzinie, szkole i życiu publicznym.
Współbycie i współdziałanie nauczycieli różnych typów szkół
i uniwersytetów... Nadzieja, potrzeba czy już rzeczywistość?**

Wprowadzenie	75
Wypowiedzi Autorów	78
Bronisława Dymara, <i>Fenomeny współbycia i integracji...</i>	78
Alina Picur, <i>Rodzice jako pierwsi nauczyciele swoich dzieci</i>	81
Stanisław Michałowski, <i>Spotkanie osobowe mistrza i ucznia</i>	82
Kazimierz Denek, <i>Ziemia rodzinna jako przestrzeń spotkań z ludźmi, kulturą i przyrodą</i>	84
Urszula Dębska, <i>Każdy człowiek ma swoją opowieść</i>	85
Jolanta Skutnik, <i>Spotkanie i dialog jako elementy współbycia człowieka z człowiekiem</i>	88
Alicja Piekarczyk, <i>Historie prawdziwe, czyli tęsknota za miłością i skutki jej braku...</i>	91
Kazimierz Denek, <i>Tatrzański charakter seminariów</i>	92
Małgorzata Znaj, <i>O współbyciu w szkole, rodzinie i życiu publicznym</i>	94

ROZDZIAŁ IV

**O roli mediów w wychowaniu i edukacji. Etos pielęgnowania wartości
oraz tradycji lokalnych i narodowych a problematyka globalizacji**

Wprowadzenie	97
Wypowiedzi Autorów	99
Jadwiga Oleksy, <i>W kierunku przywrócenia szkole „ludzkiej twarzy”</i>	99
Małgorzata Zalewska-Bujak, <i>Nauczyciel i uczniowie w sytuacji zagrożeń ze strony mediów</i>	100
Ewa Hołodniak, <i>O poszukiwaniu człowieczeństwa w sieci, czyli świat wartości kontra cyberrzeczywistość</i>	102
Jadwiga Oleksy, <i>Medialny wizerunek szkoły</i>	105

ROZDZIAŁ V

**O sztuce dostrzegania związków pomiędzy wiedzą potoczną, naukową
oraz wiedzą i mądrością wpisaną w dzieła sztuki. Czym różni się mądrość
od samej tylko wiedzy?**

Wprowadzenie	107
Wypowiedzi Autorów	109

Danuta Waloszek, <i>Mądrość (i, czy) wiedza? Rozważania kategorialne</i>	109
Stanisław Michałowski, <i>Mądrość życia jako cel zabiegów edukacyjnych</i>	111
Jadwiga Uchyła-Zroski, <i>Związki między wiedzą, wychowaniem a mądrością</i>	114
Wiesława Korzeniowska, <i>Mądrość a wiedza</i>	116
ks. Andrzej Mojżeszko, <i>Lekcja mądrości w... obrazie</i>	117
Stanisław Czesław Michałowski, <i>Odważ się być mądrym, czyli strategia postępowania w edukacji</i>	119
Bogusława Cholewa-Gałużska, <i>Wiedza i mądrość w życiu człowieka</i>	122
Alina Górniok-Naglik, <i>Mądrość wpisana w dzieła sztuki. Czym różni się mądrość od wiedzy?</i>	124
Antoni Gwizdak, <i>O sztuce dostrzegania związków pomiędzy wiedzą potoczną, naukową oraz wiedzą i mądrością wpisaną w dzieła sztuki. Czym różni się mądrość od samej tylko wiedzy?</i>	125
Ewa Kochanowska, <i>Od „społeczeństwa wiedzy” do „społeczeństwa mądrości” – którą drogą?</i>	126

ROZDZIAŁ VI

O sztuce bycia dzieckiem, uczniem i życzliwym człowiekiem.

Życzliwość – w czym się przejawia?

Wprowadzenie	129
Wypowiedzi Autorów	132
Bogusława Cholewa-Gałużska, <i>Życzliwość jako niekosztowna dobroć</i>	132
Lidia Wollman, <i>O sztuce bycia dzieckiem, uczniem, życzliwym człowiekiem i nauczycielem</i>	135
ks. Edward Staniek, <i>Cenny amortyzator</i>	136
Tadeusz Kania, <i>Moja szkoła: ludzie, zdarzenia, refleksje</i>	137
Urszula Dębska, <i>Optymizm i radość życia jako dar...</i>	140
Barbara Ciszewicz, <i>Instytucjonalność i biurokracja szkolna jako zagrożenie dla nauczyciela</i>	142
Tadeusz Kania, <i>Przypadki i przypadki belfra z powołania</i>	143

ROZDZIAŁ VII

O tolerancji i odwadze bycia dobrym człowiekiem

Wprowadzenie	145
Wypowiedzi Autorów	147
Danuta Waloszek, <i>Tolerancja. Szkic do problemu</i>	147
Małgorzata Iwanowicz, <i>O tolerancji w czasach hipertolerancji słów kilka</i>	150

Bronisława Dymara, <i>Tolerancja a potrzeba wolności</i>	151
Alina Górniok-Naglik, <i>Odwaga w samourzeczywistnianiu się człowieka</i>	154
Urszula Dębska, <i>Tolerancja i miłość cechami dobrego człowieka</i>	155
Alicja Piekarczyk, <i>Dobro jako wrażliwość na sprawy innego</i>	157
Szczepan Kutrowski, <i>Na rachunek idei, czyli o odwadze bycia dobrym człowiekiem</i>	157
Lidia Wollman, <i>O tolerancji i odwadze bycia dobrym człowiekiem</i>	161
Anna Zaręba, <i>Lęk przed okazywaniem dobroci</i>	162
Stanisław Bortnowski, <i>Bądźcie tolerancyjni! Szanujcie nasze zdania!</i>	163
Małgorzata Znaj, <i>O trudzie i odwadze bycia dobrym człowiekiem</i>	166

ROZDZIAŁ VIII

Dziecko w świecie pokus i przemocy. Jak przerwać spiralę nienawiści?

Wprowadzenie	169
Wypowiedzi Autorów	171
Małgorzata Zalewska-Bujak, <i>Kompetencje nauczyciela w kontekście nasilenia przemocy w szkole</i>	171
Małgorzata Znaj, <i>Jak uchronić dziecko przed złem? Jak przerwać spiralę pokus i przemocy?</i>	172
Ryszard Cibor, <i>Zagrożenia w rozwoju dziecka i ich przewyżczanie</i>	173
Weronika Zawisza-Grzanka, <i>O potrzebie szukania przyczyn zła</i>	174
Ewa Znaj, <i>Wszelkie pokusy i zło dobrem zwyciężają...</i>	175
Beata Wojtal, <i>Ocalić dziecko przed cyberprzemocą – być z dzieckiem</i>	176
Anna Zaręba, <i>Dobro i piękno – czy zawsze idą razem?</i>	177
Artur Znaj, <i>Dziecko w świecie pokus i przemocy – jak przerwać spiralę nienawiści?</i>	178

ROZDZIAŁ IX

O cechach i o znaczeniu książek pedagogicznych serii Nauczyciele – Nauczycielom... (Dla kogo? Dlaczego? W jakim zakresie? W kontekście jakich przemian?)

Wprowadzenie	181
Wypowiedzi Autorów	183
Alina Górniok-Naglik, <i>Cechy książek pedagogicznych serii Nauczyciele – Nauczycielom w kontekście pedagogicznych wyzwań i przemian</i>	183
Beata Wojtal, <i>Za co cenić serię książek Nauczyciele – Nauczycielom?</i>	185

Małgorzata Znaj, <i>Seria książek pedagogicznych Nauczyciele – Nauczycielom jako wielka opowieść o wychowaniu</i>	186
Ewa Kochanowska, <i>Spotkanie i dialog czytelnika – przyszłego pedagoga z lekturą serii pedagogicznej Nauczyciele – Nauczycielom</i>	187

ROZDZIAŁ X

Inne problemy istotne dla ocalenia człowieczeństwa w człowieku

Wprowadzenie	189
Wypowiedzi Autorów	190
Maria Zofia Paulinowa, <i>Obrona człowieczeństwa w przestrzeni życia i kulturze</i>	190
Stanisław Czesław Michałowski, <i>Człowiek bytem osobowym. Osoba ludzka a poczucie istnienia</i>	194
Urszula Dębska, <i>Wyciszenie i refleksja w życiu człowieka</i>	197
Bogusława Cholewa-Gałużka, <i>Ani za późno, ani za daleko... na dostrzeganie i wspieranie drugiego człowieka</i>	199
Lidia Wollman, <i>Kontakt ze sztuką, rozwój wrażliwości – to ocalenie człowieczeństwa w człowieku</i>	200
Urszula Dębska, <i>Samowychowanie – podjąć trud pracy nad sobą</i>	203
Danuta Pluta-Wojciechowska, <i>O potrzebie podmiotowego podejścia do dzieci z problemami</i>	204
Jadwiga Oleksy, <i>W kierunku przywrócenia szkole „ludzkiej twarzy”</i>	207
Monika Miczka-Pajestka, <i>Ponowoczesny zachwyt nad pięknem. Dziecko wobec dzieła sztuki</i>	209
Małgorzata Znaj, <i>Co sprzyja, a co przeszkadza ocaleniu człowieczeństwa w człowieku...</i>	212
Alina Górniok-Naglik, <i>Twórczość i kreatywność jako problemy istotne dla ocalenia człowieczeństwa w człowieku</i>	213
Weronika Zawisza-Grzanka, <i>O potrzebie ocalenia człowieczeństwa w człowieku</i>	214
Beata Wojtal, <i>Integracja rzeczywista. Bliżej dziecka niepełnosprawnego</i>	214
Bogusława Cholewa-Gałużka, <i>Człowieczeństwo w kontekście postępu cywilizacyjnego</i>	215
Elżbieta Maria Minczakiewicz, <i>Bliżej dziecka niepełnosprawnego – czyli wszystkie dzieci są nasze...</i>	217
Bronisława Dymara, <i>Człowiek – człowiekowi...</i>	219

CZĘŚĆ DRUGA

TRUD NIEDAREMNY

ROZDZIAŁ I

Narodziny serii Nauczyciele – Nauczycielom. Inspiracje, idee, rozwój...

Rozważania wstępne	225
Narodziny serii Nauczyciele – Nauczycielom	228
Źródła inspiracji i rozwój serii	230
Główne idee i założenia serii	234
Dziecko w świecie, czyli próba spojrzenia na dziecko jako osobę	236
Treść i forma książek serii	244
Autorzy i współtwórcy serii	245
Użyteczność książek i ich adresaci	247
Niektóre trudności związane z wydawaniem i upowszechnianiem książek serii Nauczyciele – Nauczycielom	247

ROZDZIAŁ II

Wybrane treści recenzji książek serii pedagogicznej Nauczyciele – Nauczycielom

Spojrzenie ogólne	251
Wizja szkoły i uczniów	252
Integracja nauki, sztuki i gorącej wiedzy doświadczenia	254
Dziecko jako twórca i marzyciel	256
Na tropach pedagogiki współbicia – rola współdziałania w szkole	259
Bliżej tradycji	260
Znaczenie muzyki i zabawy w życiu dzieci i dorosłych	263
Nauczyciele i dzieci jako poszukiwacze wartości – „poławiacze pereł”	265
Wielka i mała Ojczyzna w dwudziestym, jubileuszowym tomie serii	268
Obecność wybranych tomów serii w szkołach francuskich	270

ROZDZIAŁ III

Promocja i popularyzacja serii Nauczyciele – Nauczycielom

Próba interpretacji głównych pojęć	273
Ważne rozmowy Aliny Górniok-Naglik i Lidii Wollman z Redaktorką serii	275